

Projektas

„Viešosios konsultacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 m. nuostatų įgyvendinimo“

Viešųjų konsultacijų gairės

2007 m. Vilnius

TURINYS

Viešųjų konsultacijų aktualumas-----	3 p.
Viešųjų ryšių tobulinimas-----	5 p.
Viešųjų konsultacijų galimybės švietimo sistemoje-----	10 p.

Viešųjų konsultacijų aktualumas

Projekto “Viešosios konsultacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatų įgyvendinimo” tyrimas atskleidė, valstybinė švietimo strategija kaip dokumentas visuomenėje nefunkcionuoja, švietimo sistemos dalyviams trūksta švietimo plėtotės krypties suvokimo, jie nemano, kad strateginiai švietimo dokumentai galėtų išspręsti konkrečias švietimo problemas. Lietuvos regionai ir vietos bendruomenės gyvena remdamiesi išgyvenimo logika, neturėdami aiškaus ir vieningo supratimo, kur link Lietuvos švietimas juda. Toks švietimo bendruomenės santykis su valstybine švietimo strategija rodo, kad šis dokumentas nėra pakankamai išartikuliuotas, išviešintas, išdiskutuotas, nėra būdo, kaip jis galėtų padėti kiekvienam suinteresuotam aktyviai dalyvauti švietimo sistemos tobulinimo darbuose. Galima teigti, kad vienas iš didžiausių švietimo strategijos įgyvendinimo trūkumų yra tai, kad ji neprisideda prie švietimo sistemos dalyvių įgalinimo. Tai ne paties dokumento problema, o bendro politinio bei socialinio konteksto padarinys, centralizuoto švietimo valdymo pasekmė.

R.Ališauskas (2006)¹ nurodo tokias švietimo strategijos įgyvendinimo problemas:

- Švietimo sistemos grandžių izoliacija. Kuriant strategiją buvo įsivaizduojama, kad tos pačios vertybinės ir konceptualios nuostatos turėtų galioti visoms švietimo sistemos grandims, manyta, kad tai galėtų sustiprinti saitus tarp skirtingų švietimo sistemos pakopų, tačiau šis dokumentas labiau „vartojamas“ bendrojo lavinimo sistemoje.
- Neaiškūs prioritetai bei sėkmės rodikliai. Strateginėse nuostatose išryškinti siekiai atsispindi tik ŠMM ir Vyriausybės programoje, švietimo bendruomenei jie yra per daug abstraktūs, neaiškios siekių įgyvendinimo pasekmės kiekvienam švietimo vartotojui;
- Silpnas finansinis pagrindimas . Vyriausybės ir ŠMM planuose strategijos įgyvendinimas traktuojamas tik kaip viena iš daugelio priemonių, o ne visaapimantis procesas, ir finansavimas skiriamas tik kaip vienas iš daugelio darbų;

¹ Ališauskas, R. (2006). Valstybinė švietimo strategija. Seminaro medžiaga

- Silpna politinė parama. 2003 m. liepos 4 d. Seime patvirtinus Švietimo strategines nuostatas, šis dokumentas išėjo iš politinės apyvartos, juo nesiremia nei partijų programos, nei politiniai lyderiai.
- Nėra visuomenės paramos. Dėl viešųjų ryšių bei konsultacijų stokos, visuomenė nėra pakankamai informuota bei įtraukta. Supratus šią spragą ir buvo pradėtas Viešųjų konsultacijų projektas.

Viešosios konsultacijos – paplitęs valdžios institucijų tarimosi su piliečiais būdas. Jų tikslai gali būti įvairūs, pvz. Kanados sveikatos apsaugos organizacija „Health Canada“² viešąsias konsultacijas laiko būdu, padedančiu išgirsti piliečių nuomonę įvairiais klausimais, kad planuojama ir įgyvendinama valstybės politika atitiktų piliečių lūkesčius. Viešosios konsultacijos gali vykti labai įvairiai: nuomonių išsakymas elektroniniu paštu, anketų, klausimynų pildymas, speciali telefono linija, susitikimai, seminarai. Škotijos vyriausybės (Scottish Executive)³ tinklapyje teigiama, kad konsultacijos yra svarbiausias jos darbo metodas, suteikiantis galimybę visiems to pageidaujantiems piliečiams bei organizacijoms išreikšti savo nuomonę svarstomais klausimais. Labiausiai paplitę konsultacijų būdai yra raštu pateikiamų projektų svarstymas, susitikimai, fokus grupės, on-line forumai ir kt.. Nors kiekvienas suinteresuotas pilietis gali išreikšti savo nuomonę įvairiais būdais ir taip gali prisidėti prie politikos formavimo, tačiau konsultacijos skiriamos bendriems, o ne individualiems klausimams aptarti ir yra sukurti mechanizmai tokiems klausimams identifikuoti. Paprastai viešosioms konsultacijoms pateikiamas dokumentas aktualių klausimų, jis išsiunčiamas suinteresuotoms organizacijoms bei ekspertams bei patalpinamas tinklapyje, kur su juo gali susipažinti visi norintys. Komentuojama elektroniniu paštu, diskusijų grupėse, susitikimuose, visi komentarai registruojami bei saugomi Škotijos vyriausybės bibliotekoje. Apibendrinti gauti pasiūlymai panaudojami tobulinant tam tikrą politikos kryptį, pasirenkant vieną iš keleto alternatyvių sprendimų, išbaigiant įstatymų projektus. Pasibaigus konsultacijoms tam tikru klausimu, visa medžiaga yra saugojama ir skelbiama tinklapyje, kad piliečiai galėtų susipažinti su konsultacijų medžiaga bei gautu rezultatu. Šis Škotijos pavyzdys rodo, kad tam, kad viešosios konsultacijos vyktų realiai ir iš jų būtų nauda viešajam interesui, turi būti įdiegti gerai apgalvoti mechanizmai, skiriami nemaži ištekliai, o svarbiausia- valdžios institucijoms turi rūpėti piliečių nuomonė. Taigi, valdžios institucijų pasiryžimas nuolat konsultuotis su piliečiais bei jų grupėmis yra didelis iššūkis. Tam reikia įgyti naujų kompetencijų, iš esmės keisti požiūrį į piliečių

² <http://www.hc-sc.gc.ca/>

³ <http://www.scotland.gov.uk/>

dalyvavimą viešojoje politikoje, kurti dalyvavimo kultūrą. Tokių pavyzdžių Lietuvos švietimo sistemoje dar labai mažai, nėra susiformavusių piliečių įtraukimo ir dalyvavimo mechanizmų, dar tik pradeda burtis įvairias interesų grupes atstovaujančios organizacijos.

Įgyvendinant projektą „Viešosios konsultacijos dėl valstybinės švietimo strategijos“ buvo ieškoma konsultavimosi modelių, kurie padėtų švietimo bendruomenei ir visuomenei būti geriau informuotiems apie švietimo strateginius siekius, padėtų jiems aktyviau įsitraukti į švietimo plėtros darbus. Projekto darbo grupė siūlo tris tarpusavyje tarpiai susijusius kelius:

1. tobulinti viešuosius ryšius švietimo sistemoje;
2. įgalinti ir efektyviau panaudoti egzistuojančias struktūras;
3. ieškoti naujų modelių ir juos pritaikyti švietimo sistemos tobulinimui (pvz. atviro koordinavimo metodas, užsienio šalių patirtys.).

Viešųjų ryšių tobulinimas

J.Pipiraitė magistriniame darbe „Viešųjų ryšių sociologinė analizė. Lietuvos švietimo sistemos atvejis“ (2005) teigia, kad viešieji ryšiai atlieka didžiulį vaidmenį kuriant pilietinę visuomenę. Demokratinėje valstybėje santykiai tarp valdžios ir visuomenės apima įvairias veiklas – nuo sprendimų priėmimo bei jų pateikimo visuomenei iki tam tikrų viešųjų paslaugų teikimo. Piliečiai vaidina vis didesnę vaidmenį demokratiname valdyme, kadangi valdžios struktūros turi atsižvelgti į kaskart įvairesnius piliečių interesus bei lūkesčius ir sugebėti rasti kuo priimtinesnį politinį sprendimą. Savo lūkesčius piliečiai gali išreikšti tik tada, kai jie turi pakankamai informacijos apie valstybės reikalus. Iš vienos pusės, informacijos paieška, jos įvertinimas ir nuomonės susiformavimas yra sąmoningų piliečių reikalas, tačiau jeigu valdžios struktūros nebus suinteresuotos nuolatine informacijos sklaida, kursis įvairūs mitai bei gandai, formuosios neigiamos nuostatos vykdomos politikos atžvilgiu, tvyros įtampa ir nesusikalbėjimas tarp interesų grupių ir valdžios, o tai nepadės pilietinės visuomenės formavimuisi. Vienas iš svarbiausių pilietinės visuomenės bruožų yra sąmoningas siekis dalyvauti visuomenės reikaluose, turėti savo nuomonę, būti gerai informuotiems.

Valdžia turėtų sąveikauti su piliečiais visuose lygmenyse - vietiniame, regioniniame,

nacionaliniame ir tarptautiniame. Santykius tarp valdžios ir visuomenės galima suskirstyti į tokias grupes:

- Informavimas: valdininkai platina informaciją savo iniciatyva, piliečiai pasiekia tą informaciją pagal savo poreikius. Siekiama pakelti piliečių žinojimą. Informacija sklinda tik į vieną pusę, be grįžamojo ryšio.(pvz. ŠMM tinklapyje skelbiami Švietimo ministro įsakymai, įvairios programos bei strategijos. Nėra jokių grįžamojo ryšio mechanizmų).
- Konsultavimas: valdžios atstovai skatina ir laukia grįžamojo ryšio iš piliečių; Valdžios institucijos tiksliai nusako, koku klausimu ir iš kurių piliečių grupių yra laukiama atsakymo prieš priimant bet koki politinį sprendimą, tiksliai apibrėžtas grįžtamasis ryšys. (pvz. Švietimo, Profesinio rengimo įstatymų, Valstybinės švietimo strategijos, Bendrųjų programų ir išsilavinimo standartų svarstymai, interesų grupių atstovų įtraukimas į įvairaus lygio sprendimus priimančias tarybas bei darbo grupes).
- Aktyvus dalyvavimas: piliečiai aktyviai įsitraukia į politinių sprendimų priėmimą ir valstybės valdymą, atsakomybę už politikos formulavimą prisiimant valdžios institucijoms. Tai sudėtingas abipusis ryšys tarp visuomenės ir valdžios, paremtas partnerystės principais siekiant paskatinti piliečius tobulinti politinius sprendimus.(pvz. 2006 m. nevyriausybinių organizacijų judėjimas dėl ES struktūrinių fondų paramos panaudojimo skaidrumo).

Galima teigti, kad švietimo sistemoje dominuoja „informavimas“, kuris vis labiau plėtojamas naudojant internetą bei kitas ryšių priemones. Švietimo sistemos dalyviams prieinami didžiuliai informacijos kiekiai, susiję ir su švietimo politikos sprendimais, ir su švietimo būklės analize, ir teikiamas švietimo paslaugas. Tik kyla klausimas, kaip ta informacija yra vartojama, ar patraukliai ji yra pateikiama. Bendraujant su pedagogais dažnai paaiškėja, kad jie nėra susipažinę su strateginiais švietimo dokumentais, kadangi nejaučia tam jokio poreikio. Taigi, nepakanka informaciją tik pateikti. Būtinas sąmoningas, nuoseklus naujų švietimo idėjų skleidimas įvairiais būdais skirtingoms interesų grupėms.

Kalbant apie „konsultavimą“, matyti, kad Lietuvos švietimo sistemoje esama nemažai jo apraiškų, pvz. tarimasis su įvairių interesų grupių atstovais įvairiose darbo grupėse, tarybose, strateginių dokumentų pateikimas viešam svarstymui ir pan., tačiau to mažoka, kadangi nėra gerai apgalvotų grįžamojo ryšio mechanizmų, trūksta konsultavimosi nuoseklumo. Dėl šios priežasties ir daugelis strateginių švietimo dokumentų nėra tapę „savais“ švietimo bendruomenėje, jie traktuojami kaip „nuleisti iš viršaus“ ar „sukurti uždaruose kabinetuose“.

Dar mažiau esti „aktyvaus dalyvavimo“ pavyzdžių. Šio projekto dalyviams netgi susidaro įspūdis, kad švietimo politikos formuotojai kuo toliau, tuo mažiau pageidauja aktyvaus visuomenės dalyvavimo ir nacionaliniame, ir regioniniame lygmenyje. Tai galima pailiustruoti tokiais pavyzdžiais: nėra pakankamai panaudojamas prie ŠMM sukurtų įvairių tarybų bei darbo grupių potencialas – į jas kviečiami įvairių grupių atstovai, autoritetingi žmonės, įvairių sričių ekspertai. Dažniausiai su jomis svarstomi ne strateginiai klausimai, o tik einamieji, dėl kurių jau seniai viskas nuspręsta, ir taip tik imituojamas švietimo bendruomenės dalyvavimas. Bendrojo ugdymo, Egzaminų bei Švietimo taryba ne kartą kėlė klausimą dėl nebeaiškaus jų vaidmens. Regioninio lygmens nepakantumą „aktyviam dalyvavimui“ gali pailiustruoti Vilniaus savivaldybės konfliktas su aktyviais tėvais, kurie labai nori dalyvauti priimant jų vaikams svarbius sprendimus, bet jiems nuolat sudaromos įvairios kliūtys.

Pasak J.Pipiraitės, „informavimo, konsultavimo, aktyvaus dalyvavimo sudėtinės dalys visada egzistuoja demokratijoje tam tikra išraiška. Ryšiai tarp valdžios institucijų ir piliečių yra stiprinami siekiant geresnės viešosios politikos vykdymo bei didesnio pasitikėjimo valdžia, kadangi viešai pateikiant kuo daugiau reikalingos informacijos visuomenės nariams suteikiama galimybė objektyviau įvertinti priimamus sprendimus.“ Šio projekto tyrėjams kyla klausimas, ar tikrai švietimo politikos formuotojai siekia didesnio visuomenės pasitikėjimo bei viešosios politikos tobulinimo? Stebint mūsų valstybės viešąją politiką, dažnai susidaro įspūdis, kad šis klausimas valdžios institucijoms nėra aktualus.

Minėtame darbe rašoma, kad valdžios institucijų viešųjų ryšių raiška atspindi valstybės vykdomos politikos orientaciją: jeigu siekiama atspindėti piliečių interesus, tai surandami efektyvūs interesų suderinimo mechanizmai. Tuo atveju, „viešųjų ryšių veikla sukuria sąlygas priimti optimalius valdymo sprendimus, apima konfliktinių situacijų numatymą, gali įtakoti priimamų sprendimų rezultatus. Tuomet fundamentaliais viešųjų ryšių principais laikomi interesų suderinimas, paritetinis valdymas bei solidarus konfliktų sprendimas. Valstybės institucijos turi rodyti rūpestį ir dėmesį kitiems“. (J.Pipiraitė, t..p.)

Valstybinės švietimo strategijos 2003 - 2012 metų nuostatose akcentuojamas siekis stiprinti visuomenės informavimą, interesų grupių įtraukimą, nors jose nėra numatoma, kaip tai padaryti.

Vis dar aktualūs A.Poviliūno⁴ svarstymai, jog švietimo sistemai labai praverstų ir diegiamų naujovių „reklama“. Aptardamas švietimo reformos sėkmes ir nesėkmes A.Poviliūnas pastebi, kad švietimo politikai būti veiksmingai trukdo aiškiai susiformavusių interesų grupių nebuvimas bei viešųjų ryšių neveiksmingumas. Apibendrinant galima teigti, kad veiksmingos švietimo viešųjų ryšių sistemos sukūrimas yra vienas aktualiausių, nemažų pastangų bei išteklių reikalaujantis, neatidėliotinas darbas.

Švietimo sistemos viešųjų ryšių stipriosios pusės

- Sukurtos tam tikros visuomenės bei interesų grupių informavimo procedūros pateikti informacijai apie paprastus, periodiškai besikartojančius švietimo sistemos įvykius ar elementus (pvz. ŠMM leidžiami kasmetiniai leidinukai tėvams, informaciniai leidiniai „Švietimo naujienos“, „Mokyklos žinios“, kt.).
- Įgyvendinant didelius projektus (pvz. Mokyklų tobulinimo programą) skiriamas specialus dėmesys viešiesiems ryšiams, pasitelkiamos įvairesnės priemonės, orientuojamasi į platesnę auditoriją.
- Dalis mokyklų bei savivaldybių turi savo viešųjų ryšių su tikslinėmis auditorijomis palaikymo sistemas: interneto svetainės, atvirų durų, veiksmo dienos bei savaitės... .
- Visuose lygmenyse imama suprasti viešųjų ryšių reikšmę: organizuojami mokymai švietimo darbuotojams, įdarbinami viešųjų ryšių specialistai, mokyklos imasi įvairios įvaizdžio kūrimo bei bendruomenės informavimo veiklos.

Tobulintinos pusės

- Vis dar nėra apibrėžtos visos švietime dalyvaujančios interesų grupės, kai kurioms skiriamas išskirtinis dėmesys (pvz. mokytojų profsąjungos), o kai kurios – beveik nepastebimos (tėvai, darbdaviai, kitos mokytojų asociacijos). Nėra sukurtų rutinizuotų grįžtamojo ryšio iš interesų grupių gavimo mechanizmų.
- Ne visuomet pavyksta perteikti tikslinėms grupėms informaciją taip, kad ji būtų priimtina ir suprantama. Daugelyje šalių švietimo aktualijos pateikiamos tėvams, mokiniams ar studentams suprantama kalba bei stiliumi, aktualijų perteikimui pasitelkiami interesų grupių

⁴ Poviliūnas, A. Švietimas – reformos sėmės ir nesėkmės // Socialiniai pokyčiai: Lietuva, 1990/ 1998. Kolektyvinė monografija. Vilnius: Garnelis, 2000

atstovai, išverčiantys naujas idėjas į savo kalbą, tokią patirtį nesunkiai būtų galima pritaikyti ir Lietuvoje.

- Švietimo tematika visuomenei nėra įdomi ir patraukli, nors greičiau – nepatraukliai pateikiama. Švietimo sistemą visuomenė dažnai mitologizuoja arba vertina stereotipiškai, todėl čia labai svarbu ieškoti kuo įvairesnių informacijos sklaidos formų.
- Pagrindinė problema yra ta, kad švietimo sistemoje skiriama per mažai dėmesio viešiesiems ryšiams: tam trūksta laiko, specialistų, finansavimo. Visuose lygmenyse: valstybės, regiono ar konkrečios švietimo institucijos dar nėra įsisąmonintas viešųjų ryšių svarba.
- Nėra sukurta vieninga viešųjų ryšių sistema, apimanti visus švietimo valdymo lygmenis sistemos, todėl neužtikrinama tolygi informacijos sklaida. Reikėtų parengti specialią švietimo sistemos viešųjų ryšių strategiją.
- Objektivos informacijos įvairiais švietimo klausimais trūkumas sudaro sąlygas atitinkamų mitų bei stereotipų apie švietimo sistemą kūrimuisi. Tai trukdo švietimo politikos formuotojų ir visuomenės dialogui.

Galimi viešųjų ryšių tobulinimo būdai:

- Sukurti, aptarti su interesų grupėmis bei platesne visuomene įvairius viešųjų ryšių modelius, standartus bei rekomendacijas, tai kuo plačiau pristatyti visuomenei kuo įvairesniais informacijos kanalais.
- Plačiau skleisti žinią apie viešųjų ryšių būtinumą visiems švietimo dalyviams. Mokyti švietimo sistemoje dirbančius žmones perteikti visuomenei informaciją apie savo veiklą bei ją sudominti.
- Didinti švietimo paslaugų konkurencingumą akcentuojant stipriąsias švietimo sistemos puses.

Viešųjų konsultacijų galimybės švietimo sistemoje

Vienas iš šio projekto tikslų buvo pasiūlyti viešųjų konsultacijų modelius, kuriuos būtų galima panaudoti ateityje. Projekte buvo išbandyti Valstybinės švietimo strategijos svarstymo būdai regioninėse grupėse, kur buvo aptariama regioninė švietimo situacija ieškant plėtros idėjų strateginėse nuostatose. Šiam tikslui buvo suburtos laikinos darbo grupės iš įvairių interesų grupių atstovų, kurios atliko švietimo situacijos analizę regione, siūlė tobulinimo kelius. Visuose švietimo sistemos lygmenyse yra suburta įvairių visuomeninių struktūrų, per kurias galėtų reikštis visuomenės dalyvavimas priimant svarbius švietimo sprendimus, pvz. regioniniai bei nacionalinis švietimo forumas, įvairios tarybos prie ŠMM ir kt.. Daugeliu atvejų šios struktūros yra tik formalios, nedarančios didesnės įtakos priimant strateginius švietimo sprendimus, o būtent per jas ir galėtų visuomenė išreikšti poziciją, išsakyti nuomonę, gauti grįžtamąjį ryšį iš švietimo politikos formuotojų. Nežiūrint deklaruojamos decentralizacijos, švietimo valdymas Lietuvoje yra sukoncentruotas vykdomosios valdžios lygmenyje, vyrauja nepasitikėjimo kultūra, švietimo dalyviai nesijaučia galintys kam nors daryti įtaką. Dėl šios priežasties ir minėtos visuomeninės struktūros nėra įgalintos, jos patenka į užprogramuotą situaciją, kai tenka tik patvirtinti kažkieno jau priimtus sprendimus. Jeigu Švietimo ir mokslo ministerija yra suinteresuota konsultotis su visuomene per sukurtas visuomenines struktūras, reikėtų:

- iš esmės peržiūrėti esamų visuomeninių struktūrų funkcijas, atsisakyti nereikalingų ir tik formaliai veikiančių;
- veiksnams ir reikalingoms struktūroms suteikti daugiau įgaliojimų, didesnę atsakomybę, atsisakyti šiuo metu ministerijai būdingos ekspertinės pozicijos, (t.y. pareigūnai dažnai laiko save visažiniais ekspertais, o ne visuomenės tarnautojais).
- išryškinti klausimus, kurie priimami tik po konsultacijų su atitinkamomis interesų grupėmis;
- sudaryti geresnes visuomeninių tarybų darbo sąlygas: aprūpinti jas didesniais ištekliais, skirti joms daugiau techninės pagalbos;

Švietimo politika formuojama visuose lygmenyse: valstybės, regiono, konkrečios švietimo institucijos, tad ir viešosios konsultacijos turėtų vykti tuose pačiuose lygmenyse. Pastaraisiais metais Lietuvos savivaldybės kuria savo švietimo strategijas, tą yra įpareigos daryti ir mokyklos. Dažnu atveju tai daroma be viešųjų konsultacijų, valdininkų ar samdomų ekspertų jėgomis. Gana paplitęs ir labai formalus požiūris į regioninę ar švietimo institucijos strategiją: parengiamas dokumentas, paskelbiamas interneto svetainėje ir pamiršamas. Kokybiškai ir nuolat rengiamos

viešosios konsultacijos padėtų realiai įtraukti bendruomenę į strategijų kūrimo procesus, ji prisiimtų didesnę atsakomybę, pats procesas būtų skaidresnis, būtų aiškesni atskaitomybės mechanizmai. Tai stipriai prisidėtų ir prie švietimo dalyvių įgalinimo, iniciatyvos skatinimo.

Atviro koordinavimo metodas

Pasiryžimas viešosioms konsultacijoms yra iššūkis valdžios struktūroms, nes tenka iš esmės keisti valdymo kultūrą, todėl yra labai naudinga pasinaudoti jau išbandytais modeliais, pasiteisinusiais kitose šalyse ar situacijose. Projekto „Viešosios konsultacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatų įgyvendinimo“ darbo grupė siūlo atkreipti dėmesį į atvirą koordinavimo metodą, kuris yra sėkmingai taikomas Europos Sąjungos socialinės ir švietimo politikos įgyvendinimui. Šį metodą galima sėkmingai modifikuoti nacionalinės švietimo strategijos atnaujinimui bei įgyvendinimui. Jis grindžiamas decentralizavimu bei subsidiarumo principu, kai šalies, regioninio ir vietos lygio administracija, socialiniai partneriai, pilietinė visuomenė yra aktyviai įtraukiami, naudojant įvairias partnerystės formas, į sprendimų priėmimo procesus. Viena iš svarbiausių šio metodų principų yra tarpusavio mokymasis, suteikiantis galimybę visų lygmenų proceso partneriams jaustis lygiaverčiais mokymosi dalyviais. Mokymasis vyksta taikant įvairias priemones: rodiklius, palyginimus, reitingus, kolegų patirtį ir kt.. Mokymosi dalyviai ne tik gauna naujų žinių bei informacijos, bet ir formuoja savo požiūrį, interesus, preferencijas. Pirmiausia visi proceso dalyviai susitaria dėl strateginių tikslų, kiekybinių bei kokybinių rodiklių, į tai atsižvelgiant rengiami regiono ir vietos lygmens veiksmų planai, periodiškai atliekama stebėseną. Procese aktyviai dalyvauja ne tik visų lygmenų švietimo politikos formuotojai, bet įtraukiami ir nepriklausomi ekspertai, dalyvaujantys stebėsenos procesuose bei padedantys dalyviams mokytis naujų gebėjimų. Atviro koordinavimo metodas yra plačiai aprašytas, sukaupia didelį jo taikymo patirtis, todėl siūlome parengti specialią mokymo priemonę, kaip taikyti šį metodą viešosioms konsultacijoms švietimo srityje.

Apibendrinant šiame skyriuje pateiktas idėjas dėl galimybių viešosioms konsultacijoms švietimo sistemoje, rekomenduojama:

1. Peržiūrėti egzistuojančią viešųjų ryšių švietimo sistemoje situaciją , parengti jos tobulinimo strategiją, ją kuo plačiau pristatyti visuomenei, skirti pakankamai išteklių jos įgyvendinimui;
2. Tyrimo rezultatai rodo, kad viešųjų konsultacijų ir dėl Valstybinės švietimo strategijos bei apskritai, dėl visuomenei aktualių švietimo klausimų, nepakanka. Norint tai daryti reguliariai ir nuosekliai , reikėtų peržiūrėti dabar galiojančią strateginių švietimo sprendimų priėmimo tvarką, ir ją pertvarkyti taip, kad interesų grupės bei visuomeninės struktūros, galėtų aktyviau tame dalyvauti. Į viešųjų konsultacijų procesus būtina įtraukti politines partijas, nevyriausybines organizacijas, skatinti viešąsias konsultacijas regionuose.
3. Išanalizavus įvairius viešųjų konsultacijų modelius taikomus ES struktūrose bei kitose šalyse, parinkti tinkamus Lietuvos kontekstui, parengti mokomasias priemones apie viešųjų konsultacijų organizavimą nacionaliniame bei regioniniame lygmenyse, jas pristatyti visuomenei, įgyvendinti bandomuosius projektus.